

แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้น
แบบอย่างยั่งยืน
Guidelines for the Development of Sustainable Buddhist Village
Project Management

¹ฤดี แสงเดือนฉาย และ เรียงดาว ทวะชาลี

¹Ruedee Saengdeunchay and Riangdow Tavachalee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen Campus

¹Email: ruedee.sae@mcu.ac.th

Received April 15, 2019; Revised April 25, 2019; Accepted August 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดทำกรสนทนากลุ่ม โดยกำหนดประเด็นสนทนากับกลุ่มสนทนา จำนวน 30 คน ศึกษาจากเป้าหมายเชิงคุณภาพ ทางสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา F.M. 101.75 Mhz. ได้แจกแบบสอบถามจำนวน 30 ฉบับ คัดเลือกหมู่บ้านที่เข้ารับการประเมินหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ และมีตัวแทนหรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากผู้ตอบแบบสอบถาม 5 หมู่บ้าน

ผลการวิจัย พบว่า ผลการพัฒนาโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น พบว่า (1) ด้านบริบทโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบกำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยกับสภาพปัญหาของสังคมในปัจจุบัน (2) ด้านปัจจัยนำเข้า มหาวิทยาลัยมี

การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการ ในทางปฏิบัติมีบุคลากรที่มีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามโครงการ (3) ด้านกระบวนการ บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย ระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการน้อย (4) ด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ของโครงการยังไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ส่วนด้านผลกระทบ ชาวบ้านผู้เข้าร่วมโครงการในชุมชนละเว้นอธิบาย เช่น ลดการดื่มสุรา ลดปริมาณการสูบบุหรี่ ลดการเลี้ยงโชค (เล่นหวย) ละเว้นการเล่นการพนัน มีการรณรงค์ จัดกิจกรรมไม่ข้องเกี่ยวกับอธิบาย การพนันและสิ่งเสพติดของมีนเมา ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี และกิจกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การบริหารจัดการโครงการ; หมู่บ้านชาวพุทธ; ความยั่งยืน

ABSTRACT

This research article aims to study the development guidelines for the management of the Buddhist village project. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus is qualitative research using data collected by organizing group discussions and determining the issues of discussion with the discussion group of 30 people studied from the quality goals of the Buddhism radio station, FM 103.75 Mhz. Conducted 30 questionnaires according to the number of villages that have been evaluated in the Buddhist village model and have representatives or village headmen, those involved in the survey of 5 villages, representing of the project participants the results of the research revealed that the development of the prototype Buddhist village project. Based on the evaluation of the management of the prototype Buddhist village project. When applying the results of the 4 aspects to the score and ranking from highest to lowest to find ways to improve the management of the prototype Buddhist village project to be successful to used as a guideline for future projects found that (1) the context of the prototype

Buddhist village project Determine objectives in line with the university's policy and the current social problems and stakeholders see the importance of the project. (2) the input factor, the university has appointed a person who responsible for the project, but in practice there are not enough personnel for the implementation of the project, resulting in lack of efficiency and effectiveness as well as activities of the Buddhist village project. The model is still unable to achieve concrete results. (3) In terms of the process, there are a few personnel involved in the planning and the duration of the implementation of the project has a short deadline. There are evaluation and summary of the results of operations that are delayed so that the results cannot be used to improve and develop on time. (4) On the production side, consisting of the evaluation of the implementation of the project. The achievement of the project is not yet clear. The impact on the villagers, the project participants in the community ignored the temptation, such as reducing alcohol consumption, reducing the amount of smoking, reduce the risk of gambling (lottery), ignore gambling. Campaign organizes activities that don't involve gambling and drinking intoxication.

Keywords: Project Management; Buddhist Village; Sustainable

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีพันธกิจให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ รวมทั้งทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน คือ (1) พัฒนามหาวิทยาลัยให้สามารถปฏิบัติภารกิจหลักทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การพัฒนาวิชาการ การวิจัย การบริการวิชาการแก่ชุมชนและการส่งเสริมพระพุทธศาสนา และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อนำสถาบันพระพุทธศาสนา สังคม และประเทศไทยไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ (2) พัฒนาศักยภาพของมหาวิทยาลัยให้

เป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการด้าน พระพุทธศาสนา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการศึกษา วิจัยพุทธธรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม (3) พัฒนาสถานภาพ ปรับโครงสร้างและ ระบบการบริหารของมหาวิทยาลัยให้กะทัดรัด มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงาน ได้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาของมหาวิทยาลัย (4) พัฒนาคุณภาพนิสิตและบุคลากร ในมหาวิทยาลัยให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความ รับผิดชอบต่อตนเอง มหาวิทยาลัย พระพุทธศาสนาและสังคมโดยส่วนรวม และ (5) พัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558)

การดำเนินงานด้านพันธกิจหลัก คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตให้ คุณภาพแล้ว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีพันธกิจใน การบริการวิชาการและการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพื่อเผยแผ่หลักธรรมให้ พุทธศาสนิกชนได้นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่ตนเอง ครอบครัว และ สังคม อย่างไรก็ตาม การที่พุทธศาสนิกชนจะได้รับประโยชน์และมีความสุขจากการเป็น ชาวพุทธอย่างแท้จริงนั้น จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักธรรมให้ได้อย่างถ่องแท้ รวมถึงมีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ด้วยความตระหนักในพันธกิจในด้านการด้านการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ ชุมชน สังคม ให้มีวิถีชีวิตอยู่เย็นด้วยดี และเป็นสุขด้วยธรรม ส่วนการที่จะทราบว่าโครงการที่ได้ ดำเนินการไปแล้ว บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไรหรือการจะตัดสินใจดำเนิน โครงการต่อไปในปีงบประมาณหน้าอีกหรือไม่สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้คำตอบได้คือ การ ประเมินโครงการ เพราะการประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบโครงการที่ดำเนินงาน ทั้งหมดในทุกขั้นตอนการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านกระบวนการและผลผลิตที่เกิดขึ้น ซึ่งมีรูปแบบการประเมินที่หลากหลาย

ความสำคัญของการรักษาชีวิตวิถีพุทธ ซึ่งเป็นวิถีวัฒนธรรมของไทยตาม โครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วและยังไม่ได้ประเมินผล

การดำเนินงานตามโครงการ ในการประเมินโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ ดังนั้นการประเมินโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ ทั้งด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต ทำให้ทราบผลการดำเนินโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไร และจะช่วยให้ทราบถึงข้อบกพร่องของโครงการ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาที่ดีและประกอบการตัดสินใจที่จะดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาศึกษาเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยจัดทำกรสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกำหนดประเด็นสนทนา เรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น กับกลุ่มสนทนา จำนวน 30 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน ใช้เวลาในการสนทนากลุ่มประมาณ 1 ชั่วโมง การดำเนินการสนทนากลุ่มมีขั้นตอนการสนทนา โดยผู้ดำเนินการสนทนาแนะนำตัวเองและทีมงานซึ่งประกอบด้วยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (moderator) มีผู้จดบันทึก (notetaker) และผู้ช่วยเหลือการสนทนากลุ่ม (assistant) อีก 2 คน ซึ่งแจ้งอธิบายวัตถุประสงค์กฎกติกาให้ผู้เข้าร่วมสนทนา (discussant) ทราบสร้างบรรยากาศความคุ้นเคยในการพูดคุย เริ่ม

สนทนาคตามประเด็นที่กำหนด โดยผู้ดำเนินการสนทนาเป็นผู้เปิดประเด็นคำถามกระตุ้นให้ ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยผู้ดำเนินรายการไม่ชี้นำหรือแสดงความคิดเห็นแทน แต่จะควบคุมการสนทนาให้อยู่ในประเด็น สรุปความคิดเห็นในแต่ละประเด็น ให้ที่ประชุมรับทราบ โดยใช้ระยะเวลาในการสนทนา ดำเนินการกิจกรรมประมาณ 1 ชั่วโมง จึงนำข้อมูลจากการสนทนา มาวิเคราะห์

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อให้เป็นชาวพุทธต้นแบบนั้น แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย

1. ระดับหมู่บ้าน
2. ระดับครอบครัว ใช้เกณฑ์ทางกายภาพของครอบครัวและเกณฑ์ทางพฤติกรรมบุคคลในครอบครัว
3. ระดับบุคคล มีเกณฑ์การพิจารณา จากเกณฑ์จริยธรรมทางกายภาพของบุคคล เกณฑ์จริยธรรมทางสังคมของบุคคล เกณฑ์จริยธรรมสำหรับผู้ปกครอง เกณฑ์จริยธรรมสำหรับสมาชิกหมู่บ้านหรือลูกบ้าน เกณฑ์จริยธรรมสำหรับครู เกณฑ์จริยธรรมสำหรับศิษย์ เกณฑ์จริยธรรมสำหรับบิดาและมารดา เกณฑ์จริยธรรมสำหรับบุตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเรื่องนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 30 รูป/ คน จากนั้น นำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบเบื้องต้น (Basic Model) ก่อนนำเสนอเพื่อให้คำชี้แนะแล้วนำเสนอต่อเวที การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussions) เพื่อยืนยันรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ สุดท้ายนำรูปแบบที่ได้ นำเสนอต่อเวทีประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ ก่อนที่จะนำเสนอผลงานวิจัยต่อสาธารณะ

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้กำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลหลักที่อยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนพัฒนาตัวอย่าง จำนวน 5 ชุมชน ในเขตจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนหรือผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน จำนวน 30 คน โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลจาก ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลหลักที่อยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนชาวพุทธต้นแบบตัวอย่าง จำนวน 5 ชุมชน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนหรือผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน จำนวน 30 รูป/คน โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีวิธีการและขั้นตอน ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อเชิญผู้นำชุมชนหรือผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ในกลุ่มการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้สถานที่ที่พิจารณาเห็นว่ามีเหมาะสมแก่การจัดการสนทนากลุ่ม มีการบันทึกเทปและจดบันทึก ในการใช้เวลาดำเนินการการสนทนากลุ่มนั้นใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง หรือตามความเหมาะสม และเก็บข้อมูลจากเป้าหมายเชิงคุณภาพดังกล่าว ผ่านทางสถานีวิทยุพระพุทธรศาสนา F.M. 101.75 Mhz. ได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 30 ฉบับ ตามจำนวนของหมู่บ้านที่ส่งเข้ารับการประเมินหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ และมีตัวแทนหรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 5 หมู่บ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) แล้วนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic synthesis) เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก และอธิบายเนื้อหา

ผลการวิจัย

แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า โครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบเป็นโครงการที่ดีมากช่วยพัฒนาชุมชนให้มีศีลธรรม สร้างความเป็นเอกลักษณ์ในการเป็นผู้นำในด้านผู้นำทางพระพุทธศาสนา ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นโครงการที่สมควรได้รับการสนับสนุนต่อไปงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เพียงพอหรือไม่เพียงพอ ควรเพิ่มเติมอะไรบ้าง สามารถอธิบายโดยสังเขป ดังนี้

1) การดำเนินกิจกรรมตามโครงการมีการประสานงานหรือให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ควรมีการประสานงานที่ดีสามารถดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านพระพุทธศาสนา ตามหลักพุทธบริษัท 4 และมีการประสานงานกับชุมชนสร้างการเรียนรู้และรับทราบการดำเนินโครงการ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างดีมีการลงพื้นที่ทำความเข้าใจเกณฑ์หมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ

2) การปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยมีการมอบโล่เกียรติคุณแก่หมู่บ้านต้นแบบที่สมควรได้รับการยกย่อง

3) การวางแผนการทำงาน การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการให้เป็นระบบ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นต้นแบบแก่ชุมชนต่างๆ ได้ และควรมีคณะกรรมการออกตรวจสอบและให้คะแนนตามเกณฑ์

4) ชุมชนมีโครงการที่ส่งเสริมพฤติกรรมตามแบบชาวพุทธ มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น มีการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย พยายามลดการดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการลดอบายมุขในเรื่องอื่นๆ หลังดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบแล้วชุมชนมีปฏิริยาตอบสนอง ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าเป็นผลสำเร็จสิ้นการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบแล้วชุมชนมีความภาคภูมิใจในรางวัลดังกล่าว ประชาชนและผู้นำมีความยินดีและให้การร่วมมือเป็นอย่างดี

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบให้ประสบความสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรกำหนดให้โครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบเป็นนโยบายและควรมีการวางแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน และควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการในทุกขั้นตอน ควรจัดให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในโครงการเข้าไปประชาสัมพันธ์และช่วยชี้แนะคนในชุมชนทุกคนในหมู่บ้านให้รับทราบและปฏิบัติตามเกณฑ์

ผลการสนทนากลุ่ม พบว่า ควรกำหนดปฏิทินกิจกรรมให้ชัดเจน และดำเนินการตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานตามโครงการมากขึ้น ควรมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบแก่เจ้าหน้าที่อย่างชัดเจนในการดำเนินโครงการ ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานในทุกๆ ขั้นตอนของกิจกรรม ควรกำหนดเกณฑ์การพิจารณา และตัวชี้วัดอย่างชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ควรมีเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเข้าไปชี้แจงโครงการให้กับประชาชนในหมู่บ้าน มากกว่าการชี้แจงเป็นเอกสาร เพราะทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ควรมีการบันทึกข้อมูล เหตุการณ์ ภาพถ่ายทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถพัฒนาต่อยอดผลการดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพชัดเจน ควรให้ตัวแทนจากหมู่บ้าน ชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นร่วมเป็นกรรมการดำเนินงานตามโครงการ ควรมีเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเข้าไปชี้แจงโครงการให้กับประชาชนในหมู่บ้าน มากกว่าการชี้แจงเป็นเอกสาร เพราะชาวบ้านเกิดความสับสนใน

ขั้นตอนการปฏิบัติตนของชุมชนในการเข้าร่วมโครงการ ควรมีการแจ้งผลการเข้าร่วมโครงการ เหตุผลของผู้ได้รับรางวัลและผู้ไม่ได้รับรางวัล

ผลผลิตของโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ด้านผลผลิตของโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ประกอบด้วย

1) ด้านผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้เข้าร่วมโครงการมีความตั้งใจปฏิบัติตนตามวิถีพุทธ ปฏิบัติตามหลักศีลธรรม และมีพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยผู้เข้าร่วมโครงการมีความตั้งใจที่จะลด ละ เลิก มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนและสังคม มีความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ตลอดจนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และปฏิบัติตามหลักศาสนา รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม ใช้ชีวิตเรียบง่าย โดยนำหลักการทางศาสนามายึดเหนี่ยวจิตใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เข้าร่วมโครงการมีความสนใจในกิจกรรม มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกิจกรรม การจัดกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบมีความเหมาะสม สามารถพัฒนาพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการไปในทางที่ดีขึ้น

2) ด้านผลกระทบของโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายมีความพึงพอใจต่อโครงการ เพราะส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมการลด ละ เลิกอบายมุข มีการดำรงชีวิตตามวิถีพุทธ อีกทั้งมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่จัดกิจกรรม สอดแทรกหลักธรรมต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดี โดยนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ชุมชน ชาวบ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างคำนึงถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นสำคัญ มุ่งเน้นส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามวิถีพุทธของชาวบ้าน เพื่อให้คนในชุมชนลด ละ เลิกอบายมุข มีคุณธรรม ปฏิบัติตนเป็นคนดีตามหลักพุทธศาสนา

เมื่อนำผลการประเมินทั้ง 4 ด้านมารวมคะแนนและจัดลำดับจากมากไปหาน้อย เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบให้ประสบความสำเร็จ มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการในครั้งต่อไป พบว่า

1. ด้านบริบท พบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการมีความเห็นว่า โครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบกำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย โครงการสอดคล้องกับสภาพปัญหาของสังคมในปัจจุบัน และวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของโครงการ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการมีความเห็นว่า มหาวิทยาลัยมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการจำนวนมาก แต่ในทางปฏิบัติมีผู้ทำงานเพียงไม่เพียงพอ ด้านบุคลากรมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามโครงการ ทำให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร บุคลากรแต่ละคนมีภาระงานมากจึงทำให้ไม่มีเวลาในการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบไม่เต็มที่ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของโครงการน้อย อีกทั้งกิจกรรมของโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบยังไม่สามารถกระทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมได้

3. ด้านกระบวนการ พบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการมีความเห็นว่ามหาวิทยาลัยได้ดำเนินการตามโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบยังไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติที่วางไว้ เนื่องจากการวางแผนการดำเนินการไม่ชัดเจน บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย ระยะเวลาการดำเนินงานตามโครงการน้อย มีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินการล่าช้า ทำให้ไม่สามารถนำผลการดำเนินการมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาได้ทันเวลา

4. ด้านผลผลิต ประกอบด้วยผลการประเมินผลการดำเนินงาน ดังนี้

ด้านผลการดำเนินงาน การประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ พบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการมีความเห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ของโครงการยังไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และ ด้านผลกระทบ ผลการประเมินผลกระทบของโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ วิทยาเขตขอนแก่น พบว่า ชาวบ้านผู้เข้าร่วมโครงการในชุมชนละเว้นอบายมุข เช่น ลดการดื่มสุรา ลดปริมาณการสูบบุหรี่ ลดการเลี้ยงโชค (เล่นหวย) ละเว้นการเล่น

การพนัน มีการรณรงค์ จัดกิจกรรมไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุข การพนันและสิ่งเสพติดของ
มีนเมา ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี และกิจกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น อีกทั้ง
เยาวชนในหมู่บ้านยังให้ความสนใจร่วมทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กล่าวถึงแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้าน
ชาวพุทธต้นแบบมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น พบว่า
การดำเนินงานเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบให้ประสบ
ความสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรกำหนดให้
โครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบเป็นนโยบายและควรมีการวางแผนการดำเนินการอย่าง
ชัดเจน และควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการวางแผน
การดำเนินการในทุกขั้นตอน ควรจัดให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในโครงการ
เข้าไปประชาสัมพันธ์และช่วยชี้แนะคนในชุมชนทุกคนในหมู่บ้านให้รับทราบและปฏิบัติตาม
ตามเกณฑ์ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของที่สรุปว่า “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้าง
สุขภาวะและการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธบูรณาการ จะต้องพัฒนาบุคคลและสังคม
ตามหลักท้าวนา 4 คือ กายท้าวนา สีสท้าวนา จิตท้าวนา และปัญญาท้าวนา ในทาง
พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคุณของบุคคล ถ้าบุคคลมีการพัฒนาตามหลักดังกล่าว ย่อมมี
สุขภาวะหรือบรรลู่ถึงความสุขต่างๆ ได้ตั้งแต่ในระดับโลกิยะ หรือระดับความทุกข์ทั่วไปใน
โลกจนถึงโลกุตตรสุขที่ปลอดจากการปรุงแต่งจากวัฏธุกรรมทั่วไป” (พระมหาสุทิตย์
อากาศโร (อบอุ้น) และคณะ, 2557) แนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธของ
หมู่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรีเป็นการบูรณาการระหว่างหลักการพึ่งพาตนเองกับหลัก
ปาริสุทธิศีล ซึ่งเป็นการดำเนินงานในบริบทของชุมชนวิถีพุทธ มีแนวทางที่สำคัญ 4
ประการได้แก่ 1) กระบวนการผลิต 2) กระบวนการบริโภค 3) กระบวนการซื้อขาย และ
4) กระบวนการกระจายผลผลิต แนวทางพัฒนาดังกล่าวนั้นมีปัจจัยสำคัญ (พระนิพนธ์
โสภโณ, 2560) สามารถนำทางชีวิตของคนไทยให้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขและสันติในการ
สร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่ตนและสังคมได้อย่างสมดุล หากผู้คนในสังคมให้ความสำคัญ

ในการศึกษาและประพจน์ปฏิบัติตามหลักสามัคคีธรรมแล้ว ผลที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ในชีวิตของตนและส่วนรวมได้จริง (จำเนียรน้อยย สังหะรักษ์, 2555) ทำให้ชีวิตปราศจากภัยคุกคาม รวมไปถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ทำให้มีสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะทำให้เกิดสันติภาพเชิงบวก ในขณะที่เดียวกันก็ยังเป็นแนวทางแก้ปัญหาารากเหง้าของความขัดแย้งและความรุนแรง ในรูปของตัณหา มานะ ทิฏฐิ และอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ ได้อย่างยั่งยืน (พระวิมาน คมภีรปณฺโณ, 2555)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนในการกำหนดนโยบายและแนวทางการกิจกรรมของโครงการ ควรมีบทบาทอย่างยิ่งในการดำเนินโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ เพราะโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบเป็นโครงการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลสัมฤทธิ์เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชน จึงมีการกำหนดเกณฑ์ให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างจริงจัง

2. ผู้เข้าร่วมโครงการ ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นต้องร่วมมือกันหาวิธีการให้การดำเนินการตามโครงการเป็นไปด้วยความถูกต้อง ครบถ้วน มีความชัดเจนและและควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน และชุมชนข้างเคียงรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

3. การประเมินการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ ทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานของโครงการที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านชาวพุทธต้นแบบ จากข้อค้นพบในการประเมินโครงการ จึงมีข้อเสนอแนะต่อ

บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้บรรลุเป้าหมายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ ฉวีวงศ์. (2552). *การศึกษาการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลากรโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ*. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จำเนียรน้อย สิงห์รักษ์. (2555). *ศึกษาหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. รายงานการวิจัย. คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พระนิพนธ์ โสภโณ (อนันตกิจโสภณ). (2560). *การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธของหมู่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี*. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2) (ฉบับพิเศษ).
- พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอุ่น) และคณะ. (2557). *การเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิมาน คมภีรปญโญ (ตรีกลม). (2555). *การศึกษาวิเคราะห์ศิลปะ 5 ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2558). *ประวัติและพัฒนาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.